दैनिक

राज्य लोकतंत्र

नवी दिशा... नवे विचार...

आरएनआय : MAHMAR/2021/85884 | गुरूवार, दि. २४ सप्टेंबर २०२६ | वर्ष - २ | अंक - २ | पाने - ४ | पुणे/पिंपरी-चिंचवड

आजचे पंचांग

दिनांक : २४ सप्टेंबर २०२६ वार : गुरुवार माह (अमावस्यांत) : भाद्रपद माह (पूर्णिमांत) : भाद्रपद ऋतु : शरद आयन : दक्षिणायन पक्ष : शुक्ल पक्ष तिथी : त्रयोदशी तिथी (रात्री ११:१८ पर्यंत) त्यानंतर चतुर्दशी तिथी नक्षत्र : धनिष्ठा नक्षत्र (सकाळी १०:३४ पर्यंत) त्यानंतर शततारका नक्षत्र योग : धृति योग (दुपारी ०३:५४ पर्यंत) त्यानंतर शूल योग करण : कौलव करण (सकाळी ११:०९ पर्यंत) त्यानंतर तैतुला करण चंद्र राशी : कुंभ राशी सूर्य राशी : कन्या राशी

ढोल-ताशाच्या जल्लोषात सांध्यांकडे दुर्लक्ष नको!

पुणे : गणेशोत्सवात ढोल–ताशा वादनाची प्रवृत्ती वाढत असून, पथकांची तसेच सहभागी तरुणांची संख्याही मोठ्या प्रमाणात वाढली आहे. सरावापासून ते प्रत्यक्ष मिरवणुकीपर्यंत सलग अनेक तास वादन केल्याने खांदा, हात, मनगट, पाठ, पायांचे सांधे आणि मानेतील मणक्यांवर ताण येत आहे. उत्साहाच्या वातावरणात सुरुवातीच्या वेदनांकडे दुर्लक्ष करून वादन सुरूच ठेवल्याने काही तरुणांमध्ये गंभीर स्नायू व सांध्यांच्या दुखापती होत असल्याचे अस्थीविकार तज्ज्ञांनी सांगितले.

सारांश वृत्त

४७ कोटींच्या आरोपांपासून लैंगिक शोषणापर्यंत गंभीर आरोप; तरी खटला लांबतोय

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नाशिक । प्रतिनिधी

नाशिक मधील कथित भोंदूबाबा अशोक खरात यांच्यावरील गंभीर आरोपांचे प्रकरण पुन्हा लांबले आहे. न्यायालयाने खरात यांच्या न्यायालयीन कोठडीत वाढ केली असून पुढील सुनावणी ३० सप्टेंबर २०२६ रोजी होणार आहे. आर्थिक फसवणूक, अंधश्रद्धेचा गैरफायदा घेतल्याचे आरोप आणि महिलांच्या लैंगिक शोषणासारखे गंभीर आरोप असतानाही या प्रकरणातील पीडित महिलांची नेमकी संख्या अद्याप सार्वजनिक नोंदीत स्पष्टपणे समोर आलेली नाही, हा महत्त्वाचा प्रश्न कायम आहे.

अशोक खरात यांच्यावर ४७ कोटी रुपयांहून अधिक आर्थिक गैरव्यवहाराचे आरोप असून नाशिक, सिन्नर, शिर्डी आणि राहाता येथे एकूण १७ गुन्हे दाखल असल्याचे तपास यंत्रणांकडून सांगण्यात आले आहे. ईडीने दाखल केलेल्या सुमारे ३,००० पानी आरोपपत्रावरही न्यायालयीन प्रक्रिया सुरू आहे. खरात यांना व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंगद्वारे न्यायालयात हजर करण्यात आले.

दरम्यान, त्यांच्या पत्नी कल्पना खरात यांना विशेष न्यायालयाने एक लाख रुपयांच्या वैयक्तिक जामीनपत्रावर सशर्त जामीन मंजूर केला. परवानगीशिवाय देश सोडता येणार नाही, तसेच पासपोर्ट आणि प्रवासाच्या कागदपत्रांवर निर्बंध कायम राहतील.

मात्र, प्रकरणाची सुनावणी पुढे सरकत असताना कथित लैंगिक शोषणातील पीडितांची संख्या, त्यांच्या तक्रारी आणि त्यांना मिळणारा न्याय याबाबत अधिकृत व पारदर्शक माहिती कधी समोर येणार, हा प्रश्न अनुत्तरित आहे.

निवडणूक आयुक्तांना अभयदान का? मोदी सरकारच्या कायद्याने लोकशाहीच्या पहारेकऱ्यांनाच उत्तरदायित्वापासून मुक्त केले का?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

निवडणूक आयोग हा लोकशाहीचा पहारेकरी मानला जातो. मात्र, या पहारेकऱ्याची नियुक्ती करणारी यंत्रणाच सत्ताधाऱ्यांच्या प्रभावाखाली असेल आणि त्याच्या निर्णयांवर कायदेशीर कारवाईचे दरवाजेही बंद केले जात असतील, तर लोकशाहीच्या निष्पक्षतेबाबत प्रश्न उपस्थित होणे स्वाभाविक आहे. नरेंद्र मोदी यांच्या नेतृत्वाखालील केंद्र सरकारने २०२३ मध्ये केलेल्या कायद्यातील तरतुदींमुळे हे प्रश्न अधिक तीव्र झाले आहेत.

नियुक्ती समितीत सत्तेचे वर्चस्व

'मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि इतर निवडणूक आयुक्त (नियुक्ती, सेवाशर्ती आणि कार्यकाळ) कायदा, २०२३' अंतर्गत निवड समितीत पंतप्रधान, पंतप्रधानांनी नामनिर्देशित केलेले केंद्रीय मंत्री आणि लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते यांचा समावेश आहे. यापूर्वी सर्वोच्च न्यायालयाने अनूप बरनवाल प्रकरणात अंतरिम स्वरूपात सुचवलेल्या समितीत पंतप्रधान, विरोधी पक्षनेते आणि सरन्यायाधीश यांचा समावेश होता.

नव्या कायद्यात सरन्यायाधीशांची जागा केंद्रीय मंत्र्याने घेतल्याने समितीत सरकारचे दोन प्रतिनिधी आणि विरोधी पक्षाचा एक प्रतिनिधी अशी रचना झाली आहे. त्यामुळे निवडणूक आयुक्तांच्या नियुक्ती प्रक्रियेत कार्यकारी सत्तेचे वर्चस्व निर्माण होण्याची शक्यता असल्याचा आक्षेप याचिकाकर्त्यांनी घेतला आहे.

न्यायमूर्ती दत्ता यांचा सवाल

२३ सप्टेंबर २०२६ रोजी सर्वोच्च न्यायालयात या कायद्याच्या घटनात्मक वैधतेला आव्हान देणाऱ्या याचिकांवर सुनावणी झाली. न्यायमूर्ती दिपंकर दत्ता आणि न्यायमूर्ती सतीश चंद्र शर्मा यांच्या खंडपीठात मोठ्या घटनापीठाकडे प्रकरण पाठवण्याच्या मुद्द्यावर मतभेद झाले. अखेर हा विषय भारताच्या मुख्य न्यायमूर्तींकडे पाठवण्यात आला.

न्यायमूर्ती दत्ता यांनी निवड समितीच्या स्वायत्ततेबाबत गंभीर प्रश्न उपस्थित केले. पंतप्रधानांनी नियुक्त केलेला मंत्री त्यांच्या राजकीय नेतृत्वाच्या इच्छेविरुद्ध

स्वतंत्र भूमिका घेईल, अशी अपेक्षा करणे व्यवहार्य आहे का, हा त्यांच्या निरीक्षणाचा गाभा होता. क्रिकेटच्या सामन्यात फलंदाजी करणाऱ्या संघानेच पंचाची निवड केली, तर पंच कितीही निष्पक्ष निर्णय देत असला तरी त्याच्या निष्पक्षतेबाबत संशय निर्माण होऊ शकतो, अशी उपमा या चर्चेचे गांभीर्य स्पष्ट करते.

कलम १६ : कायदेशीर संरक्षण की अभयदान?

वादाचा दुसरा महत्त्वाचा मुद्दा म्हणजे कायद्याचे कलम १६. या तरतुदीनुसार, मुख्य निवडणूक आयुक्त किंवा निवडणूक आयुक्तांनी त्यांच्या अधिकृत कर्तव्याच्या बजावणीदरम्यान केलेल्या कृती, वक्तव्य किंवा निर्णयांबाबत त्यांच्याविरुद्ध दिवाणी अथवा फौजदारी कार्यवाही न्यायालयात दाखल किंवा सुरू ठेवण्यावर निर्बंध आहेत.

जानेवारी २०२६ मध्ये 'लोक प्रहरी' या संस्थेने या तरतुदीला आव्हान दिले. याचिकेत या संरक्षणामुळे निवडणूक आयुक्तांना गैरवर्तनाच्या आरोपांपासून व्यापक आणि कायमस्वरूपी संरक्षण मिळू शकते, असा दावा करण्यात आला. सर्वोच्च न्यायालयाने केंद्र सरकार आणि निवडणूक आयोगाला नोटीस बजावली; मात्र, या तरतुदीला स्थगिती दिली नाही.

सत्तेला प्रश्न विचारणारी यंत्रणा की सत्तेच्या संरक्षणाखालील संस्था?

निवडणूक आयोगाच्या निर्णयांवर राजकीय मतभेद असू शकतात. परंतु, नियुक्तीची प्रक्रिया पारदर्शक आहे का, आयोगाला कार्यकारी सत्तेपासून पुरेसे अंतर राखता येते का आणि अधिकृत कर्तव्याच्या नावाखाली गैरवर्तनाला संरक्षण मिळणार नाही, याची खात्री कोण करणार, हे प्रश्न घटनात्मक लोकशाहीसाठी मूलभूत आहेत.

मोदी सरकारने कलम १६ का आणले, याचे अधिकृत स्पष्टीकरण निवडणूक आयुक्तांना त्यांच्या वैध कर्तव्यांमध्ये अनावश्यक खटल्यांपासून संरक्षण देणे, असे असू शकते. मात्र, संरक्षण आणि संपूर्ण उत्तरदायित्वमुक्ती यांच्यातील सीमारेषा कोण ठरवणार? निवडणूक आयोगाची स्वायत्तता केवळ कायद्यात लिहिलेली असावी की ती नियुक्तीपासून निर्णयप्रक्रियेपर्यंत प्रत्यक्ष दिसली पाहिजे? या प्रश्नांची घटनात्मक कसोटी आता मोठ्या घटनापीठासमोर लागणार आहे.

लोकशाहीत निवडणूक आयोगाला संरक्षण आवश्यक असले, तरी त्या संरक्षणामुळे नागरिकांच्या तक्रारी, न्यायालयीन परीक्षण आणि सार्वजनिक उत्तरदायित्व यांचे मार्ग बंद होता कामा नयेत. अन्यथा, लोकशाहीच्या पहारेकऱ्यांना संरक्षण देताना लोकशाहीच्या मालकांनाचमतदारांनाउत्तरविहीन ठेवण्याचा धोका निर्माण होऊ शकतो.

शेतकरी संकटात, आता नेते बांधावर! सुनेत्रा पवारांचे राष्ट्रवादीच्या नेत्यांना कडक आदेश

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पुणे । प्रतिनिधी

महाराष्ट्रातील दुष्काळसदृश परिस्थिती आणि पिकांच्या नुकसानीच्या पार्श्वभूमीवर राष्ट्रवादी काँग्रेसच्या नेतृत्वाला अखेर शेतकऱ्यांच्या बांधावर जाण्याचे आदेश देण्यात आले आहेत. उपमुख्यमंत्री आणि राष्ट्रवादी काँग्रेसच्या अध्यक्षा सुनेत्रा पवार यांनी पक्षाचे मंत्री, पालकमंत्री, खासदार, आमदार, माजी आमदार आणि प्रमुख पदाधिकाऱ्यांना शेतकऱ्यांच्या शेतांना प्रत्यक्ष भेट देऊन नुकसानीचा आढावा घेण्याचे निर्देश दिले.

शेतकऱ्यांच्या अडचणी केवळ कागदोपत्री नोंदवण्याऐवजी प्रत्यक्ष

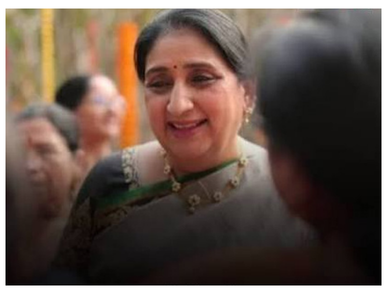

शेतात जाऊन परिस्थिती समजून घ्या, अशी भूमिका पवार यांनी घेतली आहे. पिकांचे नुकसान, पावसाचा खंड आणि दुष्काळसदृश परिस्थितीची प्रत्यक्ष पाहणी करून पंचनामे आणि मदतीची प्रक्रिया वेगाने पुढे नेण्यासाठी प्रशासनाशी समन्वय साधण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत.

नैसर्गिक संकटाच्या काळात शेतकरी असहाय्य राहता कामा नये, असे सांगत पवार यांनी पक्षाच्या प्रतिनिधींना शेतकऱ्यांच्या समस्या ऐकून घेण्याचे, त्यांना धीर देण्याचे आणि उपलब्ध सरकारी मदत वेळेत मिळवून देण्यासाठी प्रयत्न करण्याचे आवाहन केले.

मात्र, शेतकऱ्यांच्या बांधावर जाण्याच्या या सूचनांनंतर आता प्रत्यक्षात किती नेते शेतात पोहोचतात आणि पाहणी अहवालातून किती शेतकऱ्यांना ठोस मदत मिळते, यावर या आदेशांची खरी परिणामकारकता ठरणार आहे.

अखेर मुख्यमंत्र्यांना शेतकऱ्यांची आठवण! कर्जमाफीच्या चौथ्या यादीतील ७ लाख शेतकऱ्यांना लवकरच दिलासा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
लातूर/धाराशिव । प्रतिनिधी

शेतकरी कर्जमाफीच्या प्रतीक्षेत असताना अखेर सरकारला जाग आली आहे. पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर शेतकरी कर्जमुक्ती योजना–२०२६ अंतर्गत चौथ्या यादीतील सुमारे ६ ते ७ लाख शेतकऱ्यांना लवकरच कर्जमाफीचा लाभ मिळणार असल्याची माहिती मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी दिली. काही बँकांनी कर्ज खात्यांवर जुने तसेच अतिरिक्त व्याज आकारून खाती शासनाकडे पाठवल्याचे सरकारच्या निदर्शनास आले आहे. त्यामुळे संबंधित बँकांना अतिरिक्त व्याज

हटवून खाती पुन्हा पाठवण्याचे आदेश देण्यात आले असून, ही प्रक्रिया एका आठवड्यात पूर्ण करण्याच्या सूचना आहेत. दरम्यान, कर्जमाफीच्या पहिल्या यादीतील आधार प्रमाणीकरण पूर्ण झालेल्या १२ लाख ५८ हजार शेतकऱ्यांच्या खात्यांवर आतापर्यंत १० हजार ११४ कोटी ९० लाख रुपये जमा करण्यात आले आहेत. दुसऱ्या यादीत ३ लाख ५५ हजार ६१४ शेतकऱ्यांचा समावेश आहे. लातूर आणि धाराशिवमधील पीक–पाणी परिस्थितीची पाहणी केल्यानंतर फडणवीसांनी दुष्काळाची पहिली अधिसूचना लवकरच जारी केली जाईल, असेही सांगितले. मात्र, शेतकऱ्यांना दिलासा देण्याच्या या घोषणा प्रत्यक्ष खात्यात कधी पोहोचतात, याकडे आता लक्ष लागले आहे.

भाजपचा महाराष्ट्रातील नेत्यांवर 'विश्वास' की निवडणुकीसाठी 'वापर'?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

आगामी विधानसभा निवडणुकांच्या पार्श्वभूमीवर भाजपने प्रभारी आणि सहप्रभारींची नवी फळी जाहीर केली असून, महाराष्ट्रातील अनेक नेत्यांना महत्त्वाच्या राज्यांची जबाबदारी देण्यात आली आहे. त्यामुळे भाजपच्या महाराष्ट्रातील नेतृत्वाबाबत 'विश्वास की वापर?' हा राजकीय प्रश्न चर्चेत आला आहे.

उत्तर प्रदेशसारख्या देशातील सर्वाधिक राजकीय वजन असलेल्या राज्याची जबाबदारी विनोद तावडे यांच्याकडे देण्यात आली आहे. मेधा कुलकर्णी यांच्यासह अन्य नेत्यांनाही उत्तर प्रदेशात सहप्रभारी म्हणून नियुक्त करण्यात आले आहे. डॉ. भारती पवार यांच्याकडे गोव्याची जबाबदारी सोपवण्यात आली आहे. म्हणजेच आगामी निवडणुकांच्या तयारीत महाराष्ट्रातील नेत्यांना परराज्यांमध्ये मैदानात उतरवण्यात आले आहे. दुसरीकडे महाराष्ट्राची जबाबदारी वैजयंत जय पांडा यांच्याकडे प्रभारी म्हणून, तर अमित मालवीय, सदानंदशेट तानावडे आणि कमलजीत सहरावत यांच्याकडे सहप्रभारी म्हणून देण्यात आली आहे. मोठ्या राज्यांची जबाबदारी देणे हा पक्षाचा महाराष्ट्रातील नेत्यांवरील विश्वास मानायचा, की निवडणूक व्यवस्थापनासाठी त्यांच्या संघटनात्मक क्षमतेचा वापर मानायचा, हा प्रश्न आता उपस्थित होत आहे. विशेषतः उत्तर प्रदेशसारख्या राज्याची जबाबदारी ही प्रतिष्ठेइतकीच मोठी राजकीय कसोटीही आहे.

पद मोठे, जबाबदारी मोठी; आता या नेत्यांची खरी परीक्षा संघटन उभारण्यात आणि निवडणुकीच्या मैदानातील कामगिरीत होणार आहे. 'विश्वास' म्हणून मिळालेली ही जबाबदारी अखेर पक्षासाठी किती परिणामकारक ठरते, हे आगामी निवडणुका ठरवतील.

ढोल-डीजेविरोधातील आवाज आता विधान परिषदेत? विद्यानंद बापट पुणे पदवीधरमधून उतरणार? असीम सरोदेंच्या पोस्टने राजकीय चर्चांना उधाण

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पुणे । प्रतिनिधी

पुण्यात ध्वनीप्रदूषण आणि ढोल–डीजेच्या मुद्द्यावरून आक्रमक भूमिका घेणारे विद्यानंद बापट आता राजकारणाच्या मैदानात उतरणार का, याची चर्चा सुरू झाली आहे. कायदेतज्ज्ञ असीम सरोदे यांच्या सूचक सोशल मीडिया पोस्टमुळे पुणे पदवीधर मतदारसंघातून बापट यांच्या संभाव्य उमेदवारीबाबत चर्चांना वेग आला आहे.

सरोदे यांनी बापट यांच्यासोबतचा फोटो शेअर करत त्यांचे सामाजिक प्रश्नांवरील काम आणि ध्वनीप्रदूषणा विरोधातील भूमिका अधोरेखित केली.

त्यानंतर त्यांनी थेट प्रश्न उपस्थित केला की, विद्यानंद बापट यांनी पदवीधर मतदारसंघातून निवडणूक लढवावी का? या पोस्टवर नागरिकांच्या मोठ्या प्रमाणात प्रतिक्रिया आल्या. काहींनी बापट यांनी निवडणूक लढवावी, अशी भूमिका घेतली

असून त्यांच्या उमेदवारीला समर्थन व्यक्त केले आहे. मात्र, या प्रतिक्रिया म्हणजे निवडणुकीतील प्रत्यक्ष जनमत किंवा विजयाची खात्री मानता येणार नाही.

दरम्यान, महाराष्ट्र विधानपरिषदेच्या तीन पदवीधर आणि दोन शिक्षक मतदारसंघांच्या निवडणुकांची अधिकृत घोषणा झाली आहे. २३ ऑक्टोबर २०२६ रोजी मतदान, तर २७ ऑक्टोबरला मतमोजणी होणार आहे.

मात्र, बापट यांनी अद्याप पुणे पदवीधर मतदारसंघातून निवडणूक लढवण्याची अधिकृत घोषणा केलेली नाही. त्यामुळे सरोदेंची पोस्ट हा राजकीय प्रवेशाचा संकेत आहे की केवळ चर्चेला चालना देणारा प्रश्न, याचे उत्तर बापट यांच्या पुढील भूमिकेतूनच स्पष्ट होणार आहे.

महिला सक्षमीकरणासाठी संसदेला जागे करण्याचे काम न्यायालयालाच का करावे लागते?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
प्रयागराज वृत्तसंस्था

नवी दिल्ली : महिला सक्षमीकरणाची चर्चा राजकीय व्यासपीठांवर सातत्याने होते; मात्र प्रत्यक्ष प्रतिनिधित्वाच्या प्रश्नावर संस्थात्मक बदल घडवून आणण्यासाठी सर्वोच्च न्यायालयाला वारंवार हस्तक्षेप करावा लागत असेल, तर त्यातून एक मूलभूत प्रश्न निर्माण होतोमहिलांना समान प्रतिनिधित्व देण्यासाठी संसद आणि संबंधित वैधानिक संस्थांनी स्वतःहून पुढाकार घेण्याची प्रतीक्षा किती काळ करायची?

बार कौन्सिलमधील महिलांच्या प्रतिनिधित्वाचा प्रश्न याचे ताजे उदाहरण आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने डिसेंबर २०२५ मध्ये राज्य बार कौन्सिलमध्ये किमान ३० टक्के महिला प्रतिनिधित्व सुनिश्चित करण्याचे निर्देश दिले. त्यापैकी २० टक्के जागा निवडणुकीतून आणि १० टक्के जागा सहनियुक्तीद्वारे भरण्याची व्यवस्था करण्यात आली. न्यायालयाने हा निर्णय संविधानातील समानतेच्या उद्दिष्टाशी जोडला. (डळळ अझखत्रश्न)

यानंतरही प्रश्न केवळ राज्य बार कौन्सिलपुरता राहिलेला नाही. ऑगस्ट २०२६ मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने सहनियुक्त होणाऱ्या महिला सदस्यांसाठी माजी महिला उच्च न्यायालयीन न्यायाधीश किंवा संबंधित राज्यातील ज्येष्ठ महिला वकील यांचा विचार करण्याची यंत्रणा निश्चित केली. (खपवळरप घरपेपत्रश्न)

आता बार कौन्सिल ऑफ इंडियामध्ये महिलांना प्रतिनिधित्व मिळावे, अशी अपेक्षा सर्वोच्च न्यायालयाने व्यक्त केली आहे. उपलब्ध माहितीनुसार, राज्य बार कौन्सिलमध्येही महिलांचे प्रतिनिधित्व अत्यल्प राहिले आहे. अशा परिस्थितीत देशातील सर्वोच्च वैधानिक व्यावसायिक संस्थेत महिलांचा आवाज पुरेशा प्रमाणात का नसावा, हा प्रश्न न्यायालयीन चर्चेत येणे स्वाभाविक आहे.

संसद कुठे आहे?

इथेच व्यापक प्रश्न उभा राहतो. महिलांना राजकीय, सामाजिक आणि संस्थात्मक निर्णयप्रक्रियेत समान स्थान देण्याची जबाबदारी केवळ न्यायपालिकेची नाही. संसद कायदे करू शकते, कार्यपालिका धोरणे आखू शकते आणि संबंधित वैधानिक संस्था आपल्या नियमांमध्ये सुधारणा करू शकतात. मग प्रतिनिधित्वातील

स्पष्ट असमतोल दूर करण्यासाठी न्यायालयीन आदेशांची आवश्यकता का निर्माण होते?

याचा अर्थ संसद निष्क्रिय आहे किंवा न्यायालयानेच प्रत्येक सामाजिक सुधारणा करावी, असा निष्कर्ष काढणे योग्य ठरणार नाही. न्यायपालिकेची भूमिका संविधान आणि प्रलंबित वादांच्या चौकटीत असते. मात्र, जेव्हा विद्यमान व्यवस्था समान प्रतिनिधित्वाच्या घटनात्मक उद्दिष्टाशी विसंगत असल्याचा प्रश्न न्यायालयासमोर येतो, तेव्हा कलम १४, १५ आणि ३९(अ) यांसारख्या घटनात्मक मूल्यांच्या प्रकाशात न्यायालयीन परीक्षण होणे ही लोकशाही व्यवस्थेतीलच प्रक्रिया आहे.

यापूर्वीही सर्वोच्च न्यायालयाने विविध बार असोसिएशनच्या कार्यकारिण्यांमध्ये महिलांचे ३० टक्के प्रतिनिधित्व सुनिश्चित करण्यासाठी निर्देश दिले आहेत. मार्च २०२६ मध्ये न्यायालयाने उर्वरित उच्च न्यायालयांना त्यांच्या अधिकारक्षेत्रातील बार असोसिएशनमध्ये या प्रतिनिधित्वाची अंमलबजावणी सुनिश्चित करण्यास सांगितले; एप्रिलमध्ये निर्देशांचे पालन न करणाऱ्या संस्थांबाबत कठोर भूमिका घेण्याचा इशाराही देण्यात आला. (डळळ अझखत्रश्न)

न्यायालय पुढे, संसद मागेअसा प्रश्न का निर्माण होतो?

लोकशाहीत न्यायालयाने संसदेला पर्याय होणे अपेक्षित नाही. पण संसद, कार्यपालिका किंवा वैधानिक संस्थांकडून आवश्यक सुधारणा पुरेशा वेगाने होत नसतील, तर नागरिकांना न्यायालयाचा दरवाजा ठोठावावा लागतो. ही परिस्थिती स्वतःमध्ये लोकशाहीच्या संस्थांसाठी आत्मपरीक्षणाचा विषय आहे.

महिला प्रतिनिधित्व हा केवळ संख्येचा प्रश्न नाही. निर्णय घेणाऱ्या संस्थांमध्ये महिलांचा प्रत्यक्ष सहभाग असेल तर कायदे, धोरणे आणि व्यावसायिक संस्थांच्या प्राधान्यक्रमांमध्ये विविध अनुभवांचा समावेश होण्याची शक्यता वाढते. त्यामुळे प्रतिनिधित्वाचा प्रश्न हा समान संधीच्या पलीकडे जाऊन संस्थात्मक विश्वासार्हतेशीही जोडला जातो.

सर्वोच्च न्यायालयाने राज्य बार कौन्सिलमध्ये ३० टक्के प्रतिनिधित्वाचा मार्ग दाखवला आहे. आता प्रश्न संसद आणि बार कौन्सिल ऑफ इंडियासमोर आहेन्यायालयाच्या प्रत्येक निर्देशाची वाट पाहायची, की घटनात्मक समानतेचे उद्दिष्ट स्वतःच्या नियमांमध्ये आणि कायद्यांमध्ये स्वयंस्फूर्तीने उतरवायचे?

महिला सक्षमीकरणाची खरी कसोटी घोषणांमध्ये नाही; ती निर्णय घेणाऱ्या प्रत्येक संस्थेच्या रचनेत दिसली पाहिजे. आणि जर त्या रचनेत बदल करण्यासाठी वारंवार न्यायालयालाच पुढाकार घ्यावा लागत असेल, तर हा प्रश्न केवळ महिलांच्या प्रतिनिधित्वाचा राहत नाहीतो संसद, कार्यपालिका आणि वैधानिक संस्थांच्या आत्मपरीक्षणाचाही बनतो.

संपादकीय

गरबा भाड्याने! उत्सवाच्या नावाखाली नात्यांचाही बाजार मांडला जातोय का?

नवरात्र म्हणजे शक्तीची आराधना. गरबा म्हणजे भक्ती, उत्साह, सामूहिक आनंद आणि परंपरेचा उत्सव. पण सोशल मीडियावर व्हायरल झालेल्या कथित 'ठ्शपीं र ऋ्रअॅलर झरऑीपशॲ' जाहिरातीने या उत्सवाच्या झगमगाटामागे एक अस्वस्थ करणारा प्रश्न उभा केला आहेआता गरब्यासाठीही जोडीदार भाड्याने मिळणार? आणि त्यासाठी चक्क सिल्व्हर, गोल्ड, प्लॅटिनम अशी पॅकेजेस?

ही जाहिरात खरी आहे की केवळ सोशल मीडिया स्टंट, हा तपासाचा विषय आहे. परंतु जाहिरातीत करण्यात आलेले दावे जर प्रत्यक्ष सेवेशी संबंधित असतील, तर प्रश्न आणखी गंभीर होतो. कारण येथे केवळ नृत्याचा साथीदार उपलब्ध करून देण्याची बाब नाही; काही पॅकेजमध्ये वैयक्तिक स्वरूपाच्या सेवांचे उल्लेख असल्याचे वृत्त आहे. मग गरबा राहिला कुठे आणि 'सेवा' नेमकी कुठे सुरू झाली?

आज प्रत्येक गोष्टीचे पॅकेजिंग करण्याचा काळ आहे. शिक्षण पॅकेजमध्ये, पर्यटन पॅकेजमध्ये, मनोरंजन पॅकेजमध्ये आणि आता कदाचित नातेसंबंधही पॅकेजमध्ये! दोन तास गरबा, चार तास गरबा, दिवसभर गरबा; त्यावर सेल्फी, रील्स आणि कथित वैयक्तिक सेवाउत्सवाचा आनंद विकायचा की मानवी सहवासालाही दरपत्रक लावायचे?

बाजारपेठेला दोष देणे सोपे आहे. प्रौढ व्यक्तींना कायदेशीर आणि सुरक्षित पद्धतीने नृत्यसाथीची सेवा देण्यात स्वतःहून काही बेकायदेशीरता गृहीत धरता येणार नाही. पण सेवा कोणती, तिच्या अटी काय, ग्राहक कोण, सेवा देणाऱ्या व्यक्तींची पडताळणी कशी होते आणि जाहिरातीत केलेले दावे प्रत्यक्षात कितपत खरे आहेतहे प्रश्न टाळता येणार नाहीत.

विशेषतः महिलांच्या सुरक्षिततेचा प्रश्न तर अधिक गंभीर आहे. सोशल मीडियावरील एका जाहिरातीवर विश्वास ठेवून एखादी महिला अनोळखी व्यक्तीशी संपर्क करते. आपली माहिती देते. पैसे भरते. कार्यक्रमाच्या ठिकाणी पोहोचते. त्यानंतर तिच्या सुरक्षेची जबाबदारी कोणाची? इव्हेंट आयोजकाची? जाहिरातदाराची? सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्मची? की शेवटी पीडित व्यक्तीचीच?

जर ही सेवा खरोखर अस्तित्वात असेल तर आयोजकांची ओळख काय? त्यांच्याकडे नोंदणी आहे का? आर्थिक व्यवहार कोणत्या खात्यात होतात? ग्राहकांची वैयक्तिक माहिती कुठे साठवली जाते? सेवा देणाऱ्या व्यक्तींची पार्श्वभूमी तपासली जाते का? कार्यक्रमाच्या ठिकाणी सुरक्षा व्यवस्था आहे का? अल्पवयीन व्यक्तींना प्रवेश किंवा संपर्काची शक्यता आहे का? आणि सर्वांत महत्त्वाचेजाहिरातीतील आकर्षक पॅकेजच्या आड कोणता व्यवहार सुरू आहे?

मुंबईचे भाजप आमदार संजय उपाध्याय यांनी या जाहिरातीबाबत पोलिसांकडे तक्रार करून चौकशीची मागणी केली आहे. ही बाब तपासाच्या दृष्टीने पुढे जाणे आवश्यक आहे. मात्र तक्रार झाली म्हणून जाहिरातदार दोषी ठरला, असेही मानता येणार नाही. तपासाने तथ्य बाहेर यायला हवे. कारण सोशल मीडिया हा न्यायालय नाही आणि व्हायरल होणे म्हणजे सत्य सिद्ध होणे नव्हे.

पण प्रशासनाची जबाबदारी येथेच संपत नाही. सोशल मीडियावर संशयास्पद जाहिरात व्हायरल झाल्यानंतर कारवाई करण्यापेक्षा अशा डिजिटल जाहिरातींच्या माध्यमातून होणाऱ्या संभाव्य फसवणुकीवर आधीच नियंत्रण का नसावे? प्रत्येक वेळी एखादी जाहिरात लाखो लोकांपर्यंत पोहोचल्यानंतरच यंत्रणा जागी होणार का?

आणखी एक प्रश्न 'संस्कृती'च्या नावाने निर्माण केला जात आहे. परंपरेच्या रक्षणाची भाषा करणे सोपे आहे; पण परंपरा वाचविण्याच्या नावाखाली प्रौढ व्यक्तींच्या कायदेशीर स्वातंत्र्यावर अनावश्यक निर्बंध लादणे हा उपाय नाही. गरबा बदलत आहे, संगीत बदलत आहे, आयोजन बदलत आहे आणि डिजिटल माध्यमांमुळे उत्सवाचे स्वरूपही बदलत आहे. बदलाला थांबविण्यापेक्षा बदल कायद्याच्या चौकटीत आहे की नाही, हे तपासणे महत्त्वाचे.

मात्र उत्सवाच्या नावाखाली व्यक्तीच्या सुरक्षिततेशी खेळ होत असेल, फसवणूक होत असेल किंवा महिलांच्या सन्मानाला बाधा आणणारे व्यवहार चालत असतील, तर 'उत्सव आहे' म्हणून त्याकडे दुर्लक्ष करता येणार नाही. आज गरबा 'भाड्याने पार्टनर' देण्यापर्यंत पोहोचल्याची जाहिरात समोर आली आहे. उद्या उत्सवातील प्रत्येक भावनिक गरजेला व्यावसायिक पॅकेज मिळणार का? एकटेपणाला किंमत, सहवासाला किंमत, नात्यांना किंमत आणि शेवटी संस्कृतीलाही किंमत? सण बाजारपेठेत येणे ही एक गोष्ट; पण बाजारपेठेने सणाची भाषा, नाती आणि मर्यादा ठरवणे ही पूर्णपणे वेगळी गोष्ट आहे. म्हणूनच प्रश्न केवळ 'गरबा पार्टनर भाड्याने मिळतो का?' हा नाही. खरा प्रश्न आहेउत्सवाच्या झगमगाटामागे कोणता बाजार उभा केला जातोय? त्यावर कोणाची नजर आहे? आणि नागरिकांच्या सुरक्षिततेची जबाबदारी नेमकी कोणाची? नवरात्रात देवीची आराधना केली जाते. स्त्रीशक्तीचा जयघोष केला जातो. त्याच काळात महिलांच्या सुरक्षिततेबाबत संशय निर्माण करणाऱ्या जाहिराती समाजासमोर येत असतील, तर हा विरोधाभास दुर्लक्षित करून चालणार नाही. गरब्याच्या तालावर पावले थिरकू द्या; पण विवेकाला तालबाह्य होऊ देऊ नका. उत्सव साजरा करा, बाजारपेठेला वाव द्या; पण कायद्याची, सुरक्षिततेची आणि मानवी प्रतिष्ठेची किंमत मोजून नव्हे. आणि जर ही जाहिरात खोटी असेलतर ती कोणी केली, का केली आणि लाखो लोकांपर्यंत ती पोहोचेपर्यंत यंत्रणा झोपली कुठे होती, याचे उत्तरही तितक्याच स्पष्टपणे मिळाले पाहिजे. कारण खरी समस्या गरब्याला जोडीदार मिळण्याची नाही; खरी समस्या आहेया जाहिरातीमागे नेमके कोणते 'नाते' जोडले जात आहे, नागरिकांचे की बाजाराचे?

स्वच्छता ही सेवा अभियानातून पिंपरी-चिंचवडमध्ये जनजागृतीला वेग

१७ ऑक्टोबरपर्यंत विविध उपक्रम; नागरिकांच्या सहभागावर महापालिकेचा भर

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

केंद्र शासनाच्या 'स्वच्छता ही सेवा २०२६' अभियानांतर्गत पिंपरी-चिंचवड महापालिकेच्या वतीने शहरात विविध स्वच्छता व जनजागृतीपर उपक्रम राबविण्यात येत आहेत. 'स्वच्छ भारत, विकसित भारत' ही यंदाच्या अभियानाची संकल्पना असून, १७ ऑक्टोबरपर्यंत विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे.

या अभियानांतर्गत सार्वजनिक ठिकाणांची स्वच्छता, परिसर स्वच्छता, शाळांमध्ये जनजागृती, स्वच्छता शपथ, मानवी साखळी यांसह विविध उपक्रम राबविण्यात येत आहेत. 'स्वच्छ पाठशाळा', सफाई मित्रांसाठी उपक्रम, नागरिकांचा सहभाग तसेच टाकाऊ वस्तूंचा कलात्मक पुनर्वापर करून सार्वजनिक ठिकाणांचे सुशोभीकरण यावरही विशेष भर देण्यात येत आहे. कचरा व्यवस्थापनाबाबत नागरिकांमध्ये जनजागृती करताना ओला, सुका, सॅनिटरी आणि विशेष काळजीयोग्य कचरा अशा चार प्रकारांत कचऱ्याचे विलगीकरण करण्याचे आवाहन करण्यात आले आहे. विलगीकरण केलेला कचरा महापालिकेच्या कचरा संकलन यंत्रणेकडेच द्यावा तसेच सार्वजनिक ठिकाणी कचरा टाकू नये, असेही आवाहन करण्यात येत आहे. महापालिका आयुक्त डॉ. विजय सूर्यवंशी म्हणाले, स्वच्छता ही केवळ अभियानापुरती मर्यादित न राहता नागरिकांच्या दैनंदिन जीवनशैलीचा भाग होणे आवश्यक आहे. 'स्वच्छता ही सेवा २०२६'च्या माध्यमातून स्वच्छतेचा संदेश घराघरापर्यंत पोहोचविण्यासोबतच नागरिकांचा सहभाग वाढविण्यावर महापालिकेचा भर आहे. स्वच्छ, सुंदर आणि निरोगी पिंपरी-चिंचवडच्या निर्मितीसाठी प्रत्येक नागरिकाने स्वच्छतेची जबाबदारी स्वीकारावी. उपायुक्त डॉ. प्रदीप ठेंगल यांनी सांगितले की, स्वच्छ आणि निरोगी शहरासाठी नागरिकांनी दैनंदिन जीवनात स्वच्छतेच्या सवयी अंगीकारणे गरजेचे आहे. कचऱ्याचे योग्य विलगीकरण करून तो महापालिकेच्या कचरा संकलन यंत्रणेकडे देणे आणि सार्वजनिक ठिकाणे स्वच्छ ठेवणे ही सर्वांची सामूहिक जबाबदारी आहे.

अभियानाच्या माध्यमातून स्वच्छतेविषयी जनजागृती करण्यासोबतच नागरिकांचा सक्रिय सहभाग वाढवून 'स्वच्छ शहर, निरोगी शहर' ही संकल्पना प्रत्यक्षात आणण्याचा महापालिकेचा प्रयत्न आहे.

खेडकरांना मोठा दिलासा; चाकणला अपर तहसीलदार कार्यालय मंजूर

राजगुरुनगरच्या फेऱ्या थांबणार; वाढते औद्योगिकीकरण आणि नागरीकरणाच्या पार्श्वभूमीवर निर्णय

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

उत्तर पुणे जिल्ह्यातील खेड तालुक्यातील वाढते नागरीकरण, औद्योगिकीकरण आणि महसुली कामांचा वाढता व्याप लक्षात घेऊन राज्य सरकारने चाकण येथे अपर तहसीलदार कार्यालय सुरू करण्यास अखेर मंजुरी दिली आहे. याबाबतचा शासन निर्णय नुकताच जारी करण्यात आला. त्यामुळे चाकण परिसरातील नागरिक, शेतकरी, ग्रामस्थ तसेच उद्योजकांना महसुली कामांसाठी राजगुरुनगर येथे वारंवार जावे लागण्याचा त्रास कमी होणार आहे.

चाकण परिसरात गेल्या काही वर्षांत मोठ्या प्रमाणावर औद्योगिक वसाहती, निवासी प्रकल्प आणि व्यावसायिक आस्थापना उभ्या राहिल्या आहेत. परिणामी जमीन व्यवहार, फेरफार नोंदी, सातबारा, विविध महसुली दाखले, भूसंपादन, जमीनविषयक प्रकरणे तसेच इतर प्रशासकीय कामांचा मोठ्या प्रमाणात वाढला आहे. सध्या या कामांसाठी खेड तहसील कार्यालयावर अवलंबून राहावे लागत असल्याने नागरिकांना राजगुरुनगरपर्यंत प्रवास करावा लागतो.

चाकण हे खेड तालुक्यातील प्रमुख औद्योगिक केंद्र असून परिसरातील लोकसंख्येतही सातत्याने वाढ होत आहे. त्यामुळे स्थानिक पातळीवर स्वतंत्र महसुली प्रशासन उपलब्ध करून देण्याची मागणी अनेक वर्षांपासून होत होती. विविध लोकप्रतिनिधी, नागरिक आणि औद्योगिक क्षेत्रातील प्रतिनिधींनी यासाठी शासनाकडे पाठपुरावा केला होता.

अपर तहसीलदार कार्यालय मंजूर झाल्याने चाकण व परिसरातील महसुली प्रशासन नागरिकांच्या अधिक जवळ येणार आहे. विशेषतः शेतजमीन, औद्योगिक भूखंड, भूसंपादन आणि जमीनविषयक प्रकरणांशी संबंधित नागरिकांना याचा थेट फायदा होण्याची अपेक्षा आहे.

दरम्यान, या कार्यालयाच्या कार्यक्षेत्रात कोणकोणत्या गावांचा समावेश केला जाणार, कार्यालयासाठी आवश्यक अधिकारी-कर्मचारी पदांची संख्या किती असेल आणि कार्यालय प्रत्यक्षात कधी सुरू होणार, याकडे नागरिकांचे लक्ष लागले आहे. शासन निर्णयानुसार पुढील प्रशासकीय कार्यवाही पूर्ण झाल्यानंतर चाकण येथे अपर तहसीलदार कार्यालय कार्यान्वित होणार आहे.

नियमांचे काटेकोर पालन करून बैलगाडा शर्यती घ्या

आढळराव पाटील यांचे बैलगाडा मालकांना आवाहन; वडगाव काशिंबेग येथे शर्यतीला भेट

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मंचर : प्रतिनिधी

अनेक वर्षांच्या प्रयत्नांनंतर बैलगाडा शर्यती पुन्हा सुरू झाल्या आहेत. मात्र काही ठिकाणी शर्यतीदरम्यान शासनाने घालून दिलेल्या नियमांचे पालन होत नसल्याच्या तक्रारी प्राणीमित्रांकडून करण्यात येत आहेत. त्यामुळे बैलगाडा शर्यतींचे आयोजन करताना शासनाच्या नियमांचे काटेकोरपणे पालन करावे, असे आवाहन म्हाडाचे सभापती शिवाजीराव आढळराव पाटील यांनी केले.

श्री गणेश फेस्टिव्हलनिमित्त श्रीक्षेत्र वडगाव काशिंबेग येथे आयोजित बैलगाडा शर्यतीला आढळराव पाटील यांनी भेट देऊन बैलगाडा मालकांना शुभेच्छा दिल्या.

आढळराव पाटील म्हणाले, बैलगाडा शर्यत हा शेतकऱ्यांना आनंद देणारा रांगडा खेळ आहे. शर्यतीवरील बंदी उठविण्यासाठी अनेकांनी प्रयत्न केले.

मीदेखील सर्वोच्च न्यायालयात दाद मागण्यासह विविध आंदोलनांमध्ये सहभाग घेतला. सर्वांच्या प्रयत्नांना यश मिळून शर्यती पुन्हा सुरू झाल्या आहेत. मात्र काही ठिकाणी नियमांचे पालन होत नसल्याच्या तक्रारी प्राणीमित्रांकडून करण्यात येत आहेत. बैलगाडा शर्यती सुरळीतपणे सुरू राहण्यासाठी बैलगाडा मालकांनी शासनाच्या नियमांचे पालन करणे आवश्यक आहे.

दरम्यान, श्रीक्षेत्र वडगाव काशिंबेग येथील अर्धपीठ गणपती हे भाविकांचे श्रद्धास्थान आहे. गावाच्या विकासासाठी यापूर्वी मोठ्या प्रमाणावर निधी उपलब्ध करून देण्यात आला आहे. मात्र गावाकडे येणाऱ्या रस्त्यांची दुरवस्था झाली असून, रस्त्यांच्या कामांसाठी भरीव निधी उपलब्ध करून देण्याचे आश्वासन आढळराव पाटील यांनी दिले.

यावेळी सरपंच वैभव पोखरकर यांनी प्रास्ताविक केले. श्री स्वयंभू मोरया अर्धपीठ गणपती देवस्थान ट्रस्टचे संस्थापक अध्यक्ष ॲड. विलास शेटे यांनी आढळराव पाटील यांचे स्वागत केले.

खेडमध्ये पोलिसाच्या अंगावर घातली कार, तर चारधाम यात्रेच्या नावाखाली वृद्धाला ४ लाखांचा गंडा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

भरधाव वेगातील चालकाने पोलिसांच्या अंगावर मोटार घालून त्यांना जीवे मारण्याचा प्रयत्न केला. ही घटना सोमवारी खेड तालुक्यातील वडगाव घेनंद येथे घडली.

या प्रकरणात पोलीस शिपाई निरोज शेख यांनी चाकण दक्षिण पोलीस ठाण्यात फिर्याद दिली आहे. त्यानुसार सुखदेव हनुमंत नाईक (२९, आरग, ता. मिरज, जि. सांगली) याला अटक करण्यात आली आहे. पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, आरोपीने आपल्या ताब्यातील मोटार बेदरकारपणे आणि निष्काळजीपणे चालवून रस्त्यावरील वाहनांना धडक दिली. यामध्ये अविनाश गोविंद मोरे हे जखमी झाले. शेख आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांनी मोटार थांबवण्याचा प्रयत्न केला असता, आरोपीने त्यांना जीवे मारण्याच्या उद्देशाने अंगावर मोटार घातली. त्यानंतर पुन्हा सरकारी वाहनाला धडक देऊन पोलिसांच्या दिशेने वेगाने मोटार घालून दुखापत केली. सरकारी वाहनाचे नुकसान केले. चाकण दक्षिण पोलीस तपास करित आहेत. चारधाम यात्रेच्या हेलिकॉप्टर बुकिंगच्या नावाखाली एका वृद्धाची ४ लाख ४०० रुपयांची ऑनलाइन फसवणूक करण्यात आल्याचा प्रकार उघडकीस आला आहे. ही घटना २७ जुलै ते २६ ऑगस्ट दरम्यान प्राधिकरण, रावेत येथे घडली.

या प्रकरणात ६६ वर्षीय ज्येष्ठ नागरिकाने रावेत पोलीस ठाण्यात फिर्याद दिली आहे. त्यानुसार एकावर गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, फिर्यादी यांना फेसबुकवर चारधाम यात्रेसाठी जाहिरात दिसली. त्यातील संपर्क क्रमांकावर फोन केला

चिंचवडमध्ये मंगळवारी अतिवृष्टी, तासाभरात १०४.५ मिमी पावसाची नोंद, शहर जलमय

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

पिंपरी-चिंचवड परिसरात मंगळवारी (दि. २२) सायंकाळी मुसळधार पावसाने जोरदार हजेरी लावली. चिंचवडमध्ये तासाभरात १०४.५ मि.मी. पावसाची नोंद झाली. तर शहरातील अनेक सखल भाग जलमय झाले. चिखली, मोशी, निगडी, आकुर्डी, भोसरी आणि तळवडे परिसरातील रस्ते, भुयारी मार्ग, सोसायट्या तसेच औद्योगिक आस्थापनांमध्ये पाणी साचले.

मोशीतील पुणे-नाशिक महामार्गावर पाणी साचल्याने वाहतूक कोंडी झाली, तर तळवडे औद्योगिक वसाहतीतील काही कंपन्यांमध्ये पाणी शिरल्याने तयार माल आणि मशिनरीचे नुकसान झाले. चिखलीतील घरकुल वसाहतीमधील डी-१२ इमारतीजवळील चेंबर तुंबल्याने पाणी साचले. भाजी मंडई परिसरातील बी, सी, डी आणि एफ इमारतीजवळील रस्ते तसेच पार्किंग आणि मंडईत पाणी साचले होते.

मोरेवस्तीतील साई मंदिराजवळील यशवंत कॉलनीत मोठ्या प्रमाणात पाणी साचले. कृष्णाई आणि ओमसाई सोसायटीमध्ये चिखली-आकुर्डी रस्त्यावरून वाहून आलेले पाणी साचले होते. वाघू साने चौक ते झेंडा चौकादरम्यान रस्त्यावर पाण्याचे तळे निर्माण झाले होते.

आकुर्डी रेल्वे स्थानकाजवळील वाल्हेकरवाडीकडे जाणाऱ्या भुयारी मार्गात पाणी साचल्याने काही काळ वाहतूक बंद करण्यात आली. डॉ. डी. वाय. पाटील रुग्णालय तसेच रावेतकडे जाणाऱ्या भुयारी मार्गातही पाणी साचल्याने वाहतूक संथ झाली. प्राधिकरणातील काचघर चौक ते तहसील कार्यालयादरम्यान हरित सेतूचे काम सुरू आहे. त्यामुळे रस्त्यावरील खड्ड्यांत पाणी साचल्याने वाहनचालकांना ये-जा करताना अडचणींचा सामना करावा लागला.

निगडीतील आझाद चौक परिसरातील संग्रामनगर झोपडपट्टीतील नागरिकांच्या घरांसमोरून मोठ्या प्रमाणात पाणी वाहत होते. देहूरोड हद्दीतील माळरानावरून वाहून येणारे पाणी झोपड्यांमध्ये शिरत असल्याने संसारोपयोगी साहित्य भिजल्याचे स्थानिकांनी सांगितले. निगडी गावठाणातील पीएमपी बसथांब्याजवळील लहान मुलांच्या रुग्णालयातही पाणी शिरले. प्राधिकरणातील सेक्टर २८ आणि चिखलीतील शिवतेजनगर येथे इमारतीच्या आवारात झाड पडल्याच्या घटना घडल्याची माहिती अग्निशमन दलाकडून देण्यात आली.

मोशीतील महामार्गावर वाहतूक कोंडी

मोशी परिसरातील बोऱ्हाडेवाडी आणि मोशी गावठाण या सखल भागांत मोठ्या प्रमाणात पावसाचे पाणी साचले. पुणे-नाशिक महामार्गावरील बनकरवस्ती परिसरात पाण्याचा निचरा न झाल्याने रस्त्यावर मोठ्या प्रमाणात पाणी तुंबले. परिणामी, महामार्गावर वाहनांच्या लांबच लांब रांगा लागून वाहतूक कोंडी झाली होती.

तळवडेत कंपन्यांमध्ये पाणी

तळवडे औद्योगिक वसाहतीतील गट क्रमांक ७८ मधील लिक्विगॅस पॉवर प्रा. लि. कंपनीत तसेच कंपनीसमोरील रस्त्यावर पाणी साचले. अशू इंडस्ट्रीज आणि डी. के. ऑटो इंडस्ट्रीजमध्येही पाणी शिरल्याने नुकसान झाले. या कंपनीतील तयार माल पाण्यात भिजला, तर मशिनरीही पाण्याखाली गेली. भोसरीतील शांतीनगर औद्योगिक परिसरातील चौकात पाणी साचल्याने कामगारांना गैरसोयीचा सामना करावा लागला. चिंचवडमधील डी-१ ब्लॉकमधील एस्के इंजिकेम प्रा. लि. कंपनीतही पाणी शिरले.

चिंचवडमध्ये सर्वाधिक पाऊस

हवामान विभागाच्या नोंदीनुसार मंगळवारी सायंकाळी ५:३० वाजेपर्यंत पुणे आणि परिसरातील विविध भागांत पावसाची नोंद झाली. चिंचवडमध्ये १०४.५ मि.मी. पाऊस झाला. त्या पाठोपाठ मगरपट्टा २३.५ मि.मी., एनडीए १९ मि.मी., कोरेगाव पार्क १७ मि.मी., लोहगाव १३ मि.मी., तर शिवाजीनगर येथे ७.३ मि.मी. पावसाची नोंद झाली.

दैनिक राज्य लोकतंत्र हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक मालक सीमा भिमराव मस्के यांनी जगमित्र प्रिंटर्स ॲण्ड सेल्स कॉर्पोरेशन सुमतीनगर, जालना रोड, बीड येथे छापून कार्यालय दैनिक राज्य लोकतंत्र, राजीव गांधी चौक, कॅनाल रोड, बीड, ता.जि. बीड, ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रकाशित केले. **संपादक** - सीमा मस्के (मोकाशे) । **कार्यकारी संपादक** - सुभाष विलासराव चौरे या अंकात प्रकाशित झालेल्या मजकुरातील मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. न्यायालयीन वाद बीड न्यायकक्षेत. EMAIL- RAJYALOKTANTRA@GMAIL.COM NO.L SB/BEED RNP-206/2024-26

सारांश वृत्त

‘एज्युकेशन ४.०’ तंत्रज्ञानावरील संशोधनाला विद्यापीठाची मान्यता

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे : प्रतिनिधी

माईर्स एम.आय.टी. संत ज्ञानेश्वर बी.एड. महाविद्यालय, आळंदी (देवाची) येथील शिक्षणशास्त्र विभागाचे सहायक प्राध्यापक संजय पोपट शिंदे यांनी सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाची विद्यावाचस्पती (पीएच.डी.) पदवी संपादन केली आहे.

शिक्षणशास्त्र (आंतरविद्याशाखा) या विद्याशाखेतून त्यांनी आपले संशोधन पूर्ण केले. त्यांच्या संशोधनाचा विषय झर्ऒसॲराश इरीशव ेप एर्वीलरींळेप ४.० ढशलहपेश्रेसू षेॲ ृशींशिश्रेळिपस ढशलहपेश्रेसळलरश्र डज्ञळश्रश्री ेष ढशरलहशॲ ढॲरळपशशी अर्थात ‘शिक्षक प्रशिक्षणार्थ्यांच्या तांत्रिक कौशल्यांच्या विकासासाठी एज्युकेशन ४.० तंत्रज्ञानावर आधारित कार्यक्रम’ असा आहे.

या संशोधनासाठी त्यांना प्राचार्य डॉ. सुरेंद्र चंद्रकांत हेरकळ यांचे मार्गदर्शन लाभले. बदलत्या तंत्रज्ञानाच्या पार्श्वभूमीवर शिक्षक प्रशिक्षणार्थ्यांमध्ये आवश्यक तांत्रिक कौशल्ये विकसित करण्यासाठी एज्युकेशन ४.० आधारित कार्यक्रमाच्या निर्मितीचा व त्याच्या उपयुक्ततेचा अभ्यास त्यांच्या संशोधनातून करण्यात आला. शैक्षणिक क्षेत्रातील कार्यासोबतच प्रा. संजय शिंदे हे बालपणापासून प्रजापिता ब्रह्माकुमारी ईश्वरीय विश्व विद्यालयाशी जोडलेले आहेत. ते नियमितपणे राजयोगाचा अभ्यास व साधना करतात. त्यांच्या या शैक्षणिक यशाबद्दल संस्थेचे पदाधिकारी, एम.आय.टी. आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजचे प्राचार्य डॉ. बी. बी. वाफारे, एम.आय.टी. बी.एड. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. समाधान निकुंभ, प्राध्यापक व शिक्षकेतर कर्मचारी, विद्यार्थी तसेच मित्रपरिवाराने त्यांचे अभिनंदन केले. तसेच त्यांच्या पुढील शैक्षणिक व सामाजिक वाटचालीसाठी शुभेच्छा दिल्या.

निरगुडसर येथे तालुकास्तरीय व्हॉलीबॉल स्पर्धा उत्साहात

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी। प्रतिनिधी

निरगुडसर (ता. आंबेगाव) येथे जिल्हा क्रीडा परिषद, पुणे व क्रीडा अधिकारी कार्यालय, पुणे तसेच पंडित जवाहरलाल नेहरू माध्यमिक व दत्तात्रेय गोविंदराव वळसे पाटील उच्च माध्यमिक विद्यालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने तालुकास्तरीय व्हॉलीबॉल क्रीडा स्पर्धा उत्साहात पार पडल्या. सोमवारी (दि. २१) झालेल्या या स्पर्धेत १४, १७ व १९ वर्षे वयोगटातील मुला-मुलींच्या संघांनी सहभाग घेतला.

तालुका क्रीडा अधिकारी शोभा पालवे यांच्या उपस्थितीत स्पर्धेचे उद्घाटन झाले. यावेळी मुख्याध्यापक संघाचे माजी अध्यक्ष विनोद बोंबले, कार्याध्यक्ष राजू आढळराव, काळभैरवनाथ विद्यालय, खडकीचे मुख्याध्यापक अविनाश ठाकूर, माजी प्राचार्य सुनंदा गोरे तसेच तालुक्यातील क्रीडा शिक्षक उपस्थित होते.

स्पर्धेचे नियोजन आंबेगाव तालुका क्रीडा संघटनेचे अध्यक्ष प्रवीण हिंगे व विद्यालयाचे क्रीडाशिक्षक भरत खिलारी यांनी केले. विद्यार्थ्यांनी विविध सामन्यांमध्ये उत्कृष्ट सांघिक खेळाचे प्रदर्शन करत क्रीडागुणांचे दर्शन घडविले.

विजेते संघ

१४ वर्षे मुलांचे गट :

प्रथम – हिरकणी विद्यालय, गावडेवाडी

द्वितीय – पंडित जवाहरलाल नेहरू विद्यालय, निरगुडसर

तृतीय – महात्मा गांधी विद्यालय, मंचर

१४ वर्षे मुलींचा गट :

प्रथम – हिरकणी विद्यालय, गावडेवाडी

द्वितीय – भीमाशंकर विद्यालय, शिरोली

तृतीय – जगदीशचंद्र महिंद्रा विद्यालय, चिंचोली कोकणे

१७ वर्षे मुलांचे गट :

प्रथम – हिरकणी विद्यालय, गावडेवाडी

द्वितीय – जनता विद्यालय, घोडेगाव

तृतीय – हनुमान विद्यालय, नांगापूर

१७ वर्षे मुलींचा गट :

प्रथम – नरसिंह विद्यालय, राजणी

द्वितीय – जगदीशचंद्र महिंद्रा विद्यालय, चिंचोली कोकणे

तृतीय – महात्मा गांधी विद्यालय, मंचर

१९ वर्षे मुलांचे गट :

प्रथम – अण्णासाहेब आवटे कॉलेज, मंचर

द्वितीय – महात्मा गांधी विद्यालय, मंचर

तृतीय – डेक्कन मराठा ज्युनिअर कॉलेज, लांडेवाडी

१९ वर्षे मुलींचा गट :

प्रथम – जनता विद्या मंदिर ज्युनिअर कॉलेज, घोडेगाव

द्वितीय – महात्मा गांधी विद्यालय, मंचर

तृतीय – भीमाशंकर विद्यालय, शिरोली

स्पर्धेच्या बक्षीस वितरण समारंभास निरगुडेश्वर शिक्षण विकास मंडळाचे सचिव प्रकाश तापकीर, संचालक सुनील वळसे पाटील व श्रीकांत पवार उपस्थित होते. विजेत्या संघांना सन्मानचिन्ह देऊन गौरविण्यात आले.

स्पर्धेत उल्लेखनीय कामगिरी करणाऱ्या सर्व विजेत्या संघांचे विविध स्तरांतून अभिनंदन करण्यात येत असून, त्यांच्या पुढील क्रीडा वाटचालीसाठी शुभेच्छा देण्यात आल्या.

सातगाव पठारातील बटाटा पिकांना पावसाचे जीवदान; शेतकऱ्यांच्या आशा पल्लवित

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी। प्रतिनिधी

आंबेगाव तालुक्यातील सातगाव पठार परिसरात गेल्या महिनाभरापासून पावसाने उघडीप दिल्याने करपू लागलेल्या बटाटा पिकांना १३ सप्टेंबर रोजी झालेल्या भिज पावसामुळे मोठा दिलासा मिळाला आहे. काढणीच्या उंबरठ्यावर असलेल्या पिकांना या पावसामुळे जीवदान मिळाल्याने बटाटा उत्पादक शेतकऱ्यांच्या आशा पुन्हा पल्लवित झाल्या आहेत.

सातगाव पठार परिसरातील कुरवंडी, पारगाव, पेठ, थुगाव, भावडी, कारेगाव तसेच कोल्हारवाडी-कुदळेवाडी या गावांमध्ये खरीप हंगामात मोठ्या प्रमाणावर बटाटा उत्पादन घेतले जाते. या परिसरातील खरीप क्षेत्रापैकी ९० टक्क्यांहून अधिक क्षेत्रात बटाट्याची लागवड केली जाते. विशेषतः चिप्स निर्मितीसाठी आवश्यक असलेल्या एफसी-१ आणि एफसी-११ या वाणांच्या बियाण्यांची लागवड येथे केली जाते.

या परिसरातील बटाट्याची विविध कंपन्यांकडून खरेदी केली जाते. त्यानंतर या बटाट्यापासून चिप्स तयार केले जातात. त्यामुळे चिप्स निर्मितीसाठी आवश्यक असलेल्या विशिष्ट दर्जाच्या बटाट्याचे उत्पादन घेण्याकडे शेतकऱ्यांचा कल असतो.

यंदाच्या खरीप हंगामात लागवडीनंतर सुरुवातीच्या काळात परिसरात दमदार पाऊस झाला. त्यामुळे पिकांची सुरुवातीची वाढ समाधानकारक झाली होती. मात्र, त्यानंतर सलग महिनाभर पावसाने दडी मारल्याने काढणीच्या टप्प्यावर आलेल्या बटाटा पिकांवर पाण्याअभावी परिणाम होऊ लागला. अनेक ठिकाणी पिके करपू लागल्याने उत्पादनावर परिणाम होण्याची चिंता शेतकऱ्यांना सतावत होती.

अशा परिस्थितीत १३ सप्टेंबर रोजी रात्री झालेल्या भिज पावसामुळे बटाटा पिकांना आवश्यक ओलावा मिळाला. काढणीला आलेल्या पिकांना या पावसाचा फायदा होण्याची शक्यता असून बटाट्याची फुगवण चांगली होईल, अशी अपेक्षा उत्पादकांकडून व्यक्त केली जात आहे.

बटाटा उत्पादक शेतकरी व व्यापारी नवनाथ तोत्रे यांनी सांगितले की, पावसामुळे काढणीच्या टप्प्यातील बटाटा पिकांना मोठा आधार मिळाला आहे. बटाट्याची फुगवण चांगली झाल्यास उत्पादनात सुधारणा होण्याबरोबरच बाजारभावही समाधानकारक मिळण्याची अपेक्षा आहे.

पावसाच्या लहरीपणामुळे खरीप हंगामातील पिकांसमोर निर्माण झालेल्या अडचणींच्या पार्श्वभूमीवर या भिज पावसाने सातगाव पठारातील बटाटा उत्पादकांना काहीसा दिलासा दिला आहे. आता काढणीच्या काळात उत्पादन आणि बाजारभाव कसा राहतो, याकडे शेतकऱ्यांचे लक्ष लागले आहे.

धामणीत टेम्पोच्या धडकेत दुचाकीस्वार ठार

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी । प्रतिनिधी

धामणी (ता. आंबेगाव) येथे पारगाव-लोणी रस्त्यावर भरधाव टेम्पोने दुचाकीला पाठीमागून दिलेल्या धडकेत भगवान बाबुराव बढेकर (वय ५२, रा. ज्ञानेश्वरवस्ती, जारकरवाडी, ता. आंबेगाव) यांचा मृत्यू झाला. या अपघातात मोहन लक्ष्मण खैरे (रा. खैरेनगर, ता. शिरूर) हे जखमी झाले आहेत.

यापकरणी पारगाव कारखाना पोलिसांनी टेम्पोचालक विकासकुमार सकल सहानी (रा. निरगुडसर, ता. आंबेगाव) याच्याविरुद्ध गुन्हा दाखल केला आहे. पुढील तपास सहायक पोलिस निरीक्षक सचिन कांडगे करीत आहेत.

पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, सोमवारी (दि. २१) सकाळी साडेअकराच्या सुमारास भगवान बढेकर हे पारगाव-लोणी रस्त्याच्या कडेला त्यांच्या दुचाकीवर (एमएच १४ डीएस ९१८२) बसून संपत बढेकर यांच्यासोबत बोलत होते. त्याचवेळी पाठीमागून आलेल्या टाटा टेम्पोने (एमएच १४ एचयू २७५३) दुचाकीला धडक दिली. या धडकेत भगवान बढेकर गंभीर जखमी झाले. त्यांच्यासह मोहन खैरे यांनाही दुखापत झाली.

अपघातानंतर जखमींना उपचारासाठी रुग्णालयात दाखल करण्यात आले. मात्र, उपचारादरम्यान भगवान बढेकर यांचा मृत्यू झाला.

हेल्मेट वापरणे अत्यावश्यक

सध्या रस्त्यांवरील अपघातांचे प्रमाण वाढत असल्याने दुचाकीस्वारांनी स्वतःच्या तसेच कुटुंबाच्या सुरक्षेसाठी हेल्मेटचा नियमित वापर करणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. वाहतुकीचे नियम पाळण्याबरोबरच दुचाकीस्वारांनी वेगावर नियंत्रण ठेवून सुरक्षित वाहनचालना करावी, असे ज्येष्ठ पत्रकार डी. के. वळसे पाटील यांनी सांगितले.

आधी मोबदला द्या, मगच मोजणी करा’; लोणी काळभोरच्या शेतकऱ्यांचा महामार्ग भूसंपादनाला विरोध

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी काळभोर : प्रतिनिधी

पुणे-सोलापूर राष्ट्रीय महामार्ग आणि प्रस्तावित हायवे प्रकल्पांच्या रुंदीकरणासाठी प्रशासनाकडून सुरू करण्यात आलेल्या भूसंपादन मोजणी प्रक्रियेला लोणी काळभोर आणि कदमवाकवस्ती परिसरातील शेतकऱ्यांनी तीव्र विरोध दर्शवला आहे. ‘‘आधी जमिनीचा योग्य मोबदला आमच्या खात्यात जमा करा, त्यानंतरच मोजणी करू द्या,‘‘ अशी आक्रमक भूमिका स्थानिक भूमिपुत्रांनी घेतली आहे. शेतकऱ्यांच्या मुख्य मागण्या आणि पार्श्वभूमी:आधी मोबदला, मगच मोजणी: प्रशासनाने कोणत्याही प्रकारची पूर्वसूचना किंवा मोबदल्याची स्पष्टता न देता थेट मोजणी सुरू केल्याने शेतकऱ्यांमध्ये तीव्र असंतोष आहे.हरकतींचे अर्ज दाखल: भूसंपादनाबाबत महसूल विभाग आणि संबंधित प्राधिकरणाकडे शेतकऱ्यांनी सामूहिकपणे हरकतीचे अधिकृत अर्ज दाखल केले आहेत.विश्वासात घेण्याचे आवाहन: प्रकल्पबाधित शेतकरी आणि स्थानिक नेत्यांनी प्रशासनाला स्पष्ट इशारा दिला आहे की, जोपर्यंत भरपाईचे दर निश्चित होऊन ते मिळत नाहीत, तोपर्यंत मोजणीचे कोणतेही काम करू दिले जाणार नाही.या महामार्ग विकास प्रकल्पामुळे अनेक शेतकऱ्यांच्या सुपीक शेतजमिनी बाधित होत असल्याने, प्रशासनाने तातडीने बैठक घेऊन शेतकऱ्यांच्या मागण्यांवर सकारात्मक निर्णय घ्यावा, अशी मागणी परिसरातून होत आहे.

आंबेगाव तालुका शिक्षक संघाच्या अध्यक्षपदी सुनील भेके यांची बिनविरोध निवड

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी : प्रतिनिधी

आंबेगाव तालुका प्राथमिक शिक्षक संघाच्या त्रैवार्षिक अधिवेशनात अध्यक्षपदी सुनील भेके यांची सर्वानुमते बिनविरोध निवड करण्यात आली. आंबेगाव तालुका प्राथमिक शिक्षक सहकारी पतसंस्थेच्या सभागृहात तालुका संघाचे अध्यक्ष सचिन तोडकर यांच्या अध्यक्षतेखाली अधिवेशन पार पडले.

यावेळी संघाच्या अन्य पदाधिकाऱ्यांचीही बिनविरोध निवड करण्यात आली. नेतेपदी नारायण काळे, कार्याध्यक्षपदी विजय डोके, सरचिटणीसपदी विकास बाणखेले आणि कोषाध्यक्षपदी पांडुरंग बुट्टे यांची सर्वानुमते निवड झाली.

नूतन पदाधिकाऱ्यांचा महाराष्ट्र राज्य प्राथमिक शिक्षक संघाचे उपाध्यक्ष महेश बढे, पुणे जिल्हा शिक्षक संघाचे माजी अध्यक्ष दत्तात्रय वाळुंज, माजी कार्याध्यक्ष बाळासाहेब कानडे, जिल्हा उपाध्यक्ष नंदकुमार चासकर, तालुका संघाचे नेते विजय घिसे, पतसंस्थेचे माजी सभापती विजय वळसे, तसेच उदयकुमार लोंढे, नारायण गोरे आणि भास्कर चासकर यांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला.

यावेळी सुनील पाटील, सुनील बुरसे, संजीव ढोंगे, मारुती शिंगाडे, राजेंद्र चासकर, राजाराम काथेर, आंबेगाव तालुका प्राथमिक शिक्षक पतसंस्थेचे उपसभापती सोपान सैद, खजिनदार बाळासाहेब साबळे, मानद सचिव सखाराम मुंजाळ, विद्यमान संचालक संजय केंगले, संतोष लबडे, दत्तात्रय मेचकर, बाबाजी गाढवे, बाळासाहेब सैद, विकास बाणखेले आणि संतोष पोखरकर यांच्यासह तालुका संघ व शिक्षक पतसंस्थेचे आजी-माजी पदाधिकारी तसेच शिक्षक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

राज्य व जिल्हा प्रतिनिधींचीही निवड

अधिवेशनात महेश निंबराज बढे यांची राज्य प्रतिनिधी, तर सचिन रघुनाथ तोडकर यांची जिल्हा प्रतिनिधी म्हणून सर्वानुमते बिनविरोध निवड करण्यात आली.

मध्य रेल्वेने ३८ कंत्राटे दिली, ५८ कोटींचे उत्पन्न मिळवले; खानपान सेवेतून किती कमाई केली?

■ मुंबई : प्रतिनिधी

मध्य रेल्वेने ऑगस्ट २०२६ पर्यंत ५८.१५ कोटी रुपयांचे 'भाडे-व्यतिरिक्त उत्पन्न' मिळवले आहे. गेल्या वर्षीच्या याच कालावधीतील ५१.१६ कोटी रुपयांच्या तुलनेत यामध्ये १३.६७ टक्क्यांची वाढ झाली आहे. रेल्वेच्या मालमत्तेचा नाविन्यपूर्ण वापर, जाहिरातींच्या संधी, प्रवाशाभिमुख सेवा आणि 'भाडे-व्यतिरिक्त उत्पन्न' वाढवण्याबाबतच्या इतर उपक्रमांच्या माध्यमातून ही वाढ साध्य करण्यात आली आहे.

ऑगस्ट २०२६ मध्ये, ई-लिलावाद्वारे ३६ कंत्राटे देण्यात आली, ज्यातून एकूण ३२४.०३ लाख रुपयांचे वार्षिक परवाना शुल्क प्राप्त झाले. मुंबई विभागाने विविध जाहिरात आणि प्रवाशाभिमुख उपक्रमांद्वारे योगदान दिले. यामध्ये कामण रोड आणि जुचंद्र दरम्यान 'आउट ऑफ होम' जाहिरात स्थळे; चिंचपोकळी, नेरळ, ठाकुर्ली, आटगाव, मस्जिद आणि डॉकयार्ड रोड स्थानकांवरील जाहिरातींचे अधिकार; तसेच पनवेल येथे 'पोर्टर ऑन कॉल' सेवेचा समावेश आहे. कल्याण - कर्जत/खोपोली आणि कल्याण - कसारा विभागांमधील उपनगरीय गाड्यांसाठी खाद्यपदार्थ विक्रीचे कंत्राट प्रतिवर्ष ४०.११ लाख रुपयांना देण्यात आले.

भुसावळ, पुणे, नागपूर विभागात भाडे-व्यतिरिक्त कमाईचा तपशील

- भुसावळ विभागाने १३ मेमू रेक्समधील ऑडिओ प्रणालीद्वारे जाहिरात, अकोला येथे दुचाकी पार्किंग, प्रवासी डॉर्मिटरी व रिटायरिंग रूम सुविधा, किराणा मालाचे दुकान आणि डिजी लॉकर सेवा यांसारख्या विविध कामांचे कंत्राट दिले आहे.

- पुणे विभागाने जुना बाजार चौक येथे 'आउट ऑफ होम' जाहिरातीचे कंत्राट प्रतिवर्ष ३६ लाख रुपयांना दिले. सोलापूर विभागाने अनेक महत्त्वपूर्ण एनएफआर उपक्रम राबवले. यामध्ये वाडी यार्ड येथे रिकाम्या बीओएक्सएन/बीओएक्सएनएचएल रेक्स/वॅगन्सच्या साफसफाईतून प्रतिवर्ष १०० लाख रुपये; साईनगर शिर्डी येथे नॉन-डिजिटल जाहिरातीतून प्रतिवर्ष ३६ लाख रुपये; तसेच सोलापूर आणि पंढरपूर स्थानकांवर विविध डिजिटल जाहिराती, किओस्क, डिजी लॉकर आणि मोबाईल चार्जिंग सुविधांचा समावेश आहे. नागपूर विभागानेही मोबाईल फूड व्हॅन्स, गाड्यांमधील विविध प्रकारची विक्री, डिजी लॉकर सुविधा आणि कर्मचारी कॅन्टीन सेवांच्या कंत्राटांद्वारे भाडे-व्यतिरिक्त उत्पन्न मिळवले. मध्य रेल्वे महसुलाचे स्रोत वाढवणे, रेल्वेच्या मालमत्तेचा इष्टतम वापर करणे आणि प्रवाशांसाठी अतिरिक्त सुविधा उपलब्ध करून देणे यांसाठी नाविन्यपूर्ण उपाययोजनांचा शोध घेणे सुरूच ठेवत आहे; तसेच, 'ई-लिलाव' पद्धतीमुळे भाडे-व्यतिरिक्त उत्पन्न कंत्राटे देण्याची प्रक्रिया पारदर्शक आणि स्पर्धात्मक होत आहे.

आठवणीने मनू भाकर भावुक; आशियाई क्रीडा स्पर्धेत पदक हुकल्यानंतर डोळे पाणावले

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी काळभोर : प्रतिनिधी

आशियाई क्रीडा स्पर्धेतील १० मीटर एअर पिस्तूल प्रकाराच्या अंतिम फेरीत भारताची स्टार नेमबाज मनू भाकरचे पदक अवघ्या काही गुणांनी हुकले. ती पाचव्या स्थानावर राहिली. अंतिम फेरीत पदक न जिंकल्याचे दु:ख तिच्या चेहऱ्यावर नक्कीच होते, पण तिच्या डोळ्यांतील अश्रू केवळ या पराभवाचे नव्हते. सामन्याच्या समाप्तीनंतर जेव्हा तिचे दिवंगत प्रशिक्षक आणि मार्गदर्शक जसपाल राणा यांचा विषय निघाला, तेव्हा मनूला स्वतःच्या भावना आवरता आल्या नाहीत. तिचा आवाज थरथरला आणि डोळ्यांतून अश्रू वाहू लागले.

वयाच्या ४९ व्या वर्षी जून महिन्यात हृदयविकाराने जसपाल राणा यांचे आकस्मिक निधन झाले होते. गुरुंच्या निधनानंतर मनू भाकरसाठी ही पहिलीच मोठी आंतरराष्ट्रीय बहु-क्रीडा स्पर्धा (होती.

‘‘काही आठवणी आयुष्यभर सोबत राहतात...‘‘ राणा सरांच्या आठवणीने व्याकुळ झालेल्या मनूने सांगितले, ‘‘गेल्या अनेक वर्षांकडे वळून पाहिले तर... या अशा गोष्टी नसतात ज्यांची तुम्हाला कधीतरी एकदा-दोनदा आठवण येते. ती व्यक्ती तुमच्यातच सामावलेली असते. जेव्हा एखादी व्यक्ती तुमच्या आयुष्याचा, कारकिर्दीचा इतका मोठा भाग असते, तेव्हा ती तुमच्यासोबत कायम राहते.‘‘

पॅरिस ऑलिम्पिक २०२४ मध्ये मनू भाकरने दोन ऐतिहासिक कांस्यपदके जिंकून नवा इतिहास रचला होता. तिच्या या अभूतपूर्व यशामागे जसपाल राणा यांचे कठोर मार्गदर्शन आणि तांत्रिक पाठबळ मोलाचे होते. राणा स्वतः आशियाई क्रीडा स्पर्धेतील महानायक होते. त्यांनी तीन आशियाई क्रीडा स्पर्धांमध्ये तब्बल ८ पदके जिंकली होती, ज्यामध्ये ४ सुवर्णपदकांचा समावेश होता. २००६ च्या दोहा आशियाई क्रीडा स्पर्धेत तर ताप असतानाही त्यांनी रेंजमध्ये उतरून ३ सुवर्णपदके पटकावली होती. ज्या मंचावर आज मनू उभी होती, त्याच मंचाचे तिचे गुरु एक चालतेबोलते दंतकथा होते

सारांश वृत्त

लक्ष्मी रस्ता मिरवणुकीत मोठा बदल; १६ मंडळांना आता फक्त 'याच' चौकातून मिळणार प्रवेश

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पुणे : प्रतिनिधी

पुण्यातील गणेशोत्सव विसर्जन मिरवणुकीच्या पार्श्वभूमीवर वाहतूक आणि सुरक्षेचे नियोजन सुरळीत ठेवण्यासाठी प्रशासनाने एक अत्यंत महत्त्वाचा निर्णय घेतला आहे. लक्ष्मी रस्त्यावरील मुख्य मिरवणुकीत होणारी गर्दी आणि नियोजनातील अडथळे टाळण्यासाठी पोलिसांनी यंदा १६ गणेश मंडळांच्या प्रवेशाबाबत मोठा बदल केला आहे. लिंबराज महाराज चौकातूनच मिळणार प्रवेश मिळालेल्या माहितीनुसार, या १६ प्रमुख मंडळांना आता लक्ष्मी रस्त्यावरील मिरवणुकीत सहभागी होण्यासाठी केवळ लिंबराज महाराज चौकातूनच प्रवेश दिला जाणार आहे. इतर कोणत्याही बाजूने किंवा गल्लीतून मिरवणुकीत थेट प्रवेश मिळण्यास बंदी घालण्यात आली आहे.

इतर चौकांमध्ये बॅरिकेडिंगमिरवणुकीचा मार्ग सुरळीत ठेवण्यासाठी आणि कोणताही गोंधळ होऊ नये म्हणून गणपती चौक, कुंटे चौक आणि उंबऱ्या गणपती चौक यांसारख्या इतर जोडणाऱ्या रस्त्यांवर व चौकांवर पोलिसांनी बॅरिकेड्स लावले आहेत.

यामुळे अनधिकृत किंवा अचानक होणारा प्रवेश रोखता येणार असून विसर्जन मिरवणूक वेळेत आणि शिस्तीत पार पडण्यास मदत होईल.

'ड्युटी फ्री' म्हणजे कायद्यापासून मुक्ती नाही! अदानी समूहाला मुंबई उच्च न्यायालयाचा दणका

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मुंबई । प्रतिनिधी

मुंबई आंतरराष्ट्रीय विमानतळावरील अदानी समूहाच्या ड्युटी फ्री दुकानांमध्ये निकोटीन पाउचच्या विक्रीवरून सुरू असलेल्या वादात मुंबई उच्च न्यायालयाने महत्त्वाचा निर्णय दिला आहे. आंतरराष्ट्रीय विमानतळावरील ड्युटी फ्री दुकानांना देशांतर्गत कायद्यापासून पूर्ण सूट मिळत नाही, असे न्यायालयाने स्पष्ट केले. त्यामुळे या दुकानांमध्ये भारतीय नियम लागू होत नाहीत, या अदानी समूहाशी संबंधित कंपनीच्या भूमिकेला मोठा धक्का बसला आहे.

न्यायमूर्ती सुमन श्याम आणि न्यायमूर्ती अद्वैत एम. सेठना यांच्या खंडपीठाने हा निर्णय दिला. मुंबई ट्रॅव्हल रिटेल लिमिटेड आणि फ्लेमिंगो ड्युटीफ्री यांनी निकोटीन पाउचच्या विक्रीवर कारवाई करणाऱ्या औषध नियंत्रण अधिकाऱ्यांच्या निर्णयाला आव्हान दिले होते. त्यांचा युक्तिवाद असा होता की आंतरराष्ट्रीय प्रस्थान विभागातील ड्युटी फ्री दुकानांमध्ये विक्री होणाऱ्या वस्तूंवर देशांतर्गत नियामक कायदे लागू होऊ नयेत. मात्र न्यायालयाने स्पष्ट केले की ड्युटी फ्री दुकानांना सीमाशुल्क किंवा करासारख्या आर्थिक बाबतीत सवलत मिळू शकते; परंतु त्याचा अर्थ इतर देशांतर्गत नियामक कायद्यांपासून मुक्तता असा होत नाही. भारताच्या हद्दीत आलेल्या वस्तूंवर लागू असलेली नियामक व्यवस्था ड्युटी फ्री दुकानांनाही लागू होईल, असे न्यायालयाने स्पष्ट केले.

विशेष म्हणजे, निकोटीन पाउच हे 'औषध' आहेत की नाहीत, यावर मात्र उच्च न्यायालयाने अंतिम निर्णय दिलेला नाही. या उत्पादनांची रचना आणि निकोटीनचे प्रमाण यासंबंधी आवश्यक कागदपत्रे औषध नियामकांकडे सादर करण्याची मुभा संबंधित कंपनीला देण्यात आली असून, केंद्रीय औषध मानक नियंत्रण संस्थेला त्यावर निर्णय घेण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत.

याआधी सरकारी तपासणीत मुंबई विमानतळावरील ड्युटी फ्री दुकानांमध्ये आवश्यक परवानगीशिवाय निकोटीन पाउच विकल्याचा निष्कर्ष नोंदवण्यात आला होता. अदानी समूहाने मात्र कोणताही कायदा मोडल्याचे नाकारले होते.

या प्रकरणामुळे एक मूलभूत प्रश्न मात्र ठळकपणे समोर आला आहे ड्युटी फ्रीच्या नावाखाली भारताच्या कायद्याला वेगळे नियम लागू होऊ शकतात का? उच्च न्यायालयाच्या निर्णयाने या प्रश्नाचे एक महत्त्वाचे उत्तर दिले आहे. भाजप सरकार आणि अदानी समूहाच्या संबंधांवर राजकीय आरोप होत असले तरी, या प्रकरणात अशा कोणत्याही राजकीय हस्तक्षेपाचा न्यायालयीन निर्णयातून पुरावा समोर आलेला नाही. त्यामुळे आता केंद्र सरकारच्या नियामक कारवाईची पारदर्शकता आणि पुढील औषध नियामक निर्णयाकडे लक्ष लागले आहे.

बँका सलग पाच दिवस ठप्प होण्याची शक्यता; ग्राहकांसाठी रविवारी शाखा उघडणार!

२८ सप्टेंबरपासून देशव्यापी संप

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

देशभरातील बँक ग्राहकांसाठी महत्त्वाची बातमी आहे. युनायटेड फोरम ऑफ बँक युनियन्सच्या प्रस्तावित तीन दिवसांच्या देशव्यापी संपाच्या पार्श्वभूमीवर सार्वजनिक क्षेत्रातील बँका आणि प्रादेशिक ग्रामीण बँका रविवार, २७ सप्टेंबर रोजी नियमितपणे सुरू ठेवण्याचा निर्णय केंद्र सरकारने घेतला आहे. या निर्णयामुळे संपापूर्वी ग्राहकांना बँकिंग व्यवहार पूर्ण करण्यासाठी अतिरिक्त एक दिवस मिळणार आहे.

युनायटेड फोरम ऑफ बँक युनियन्सने २८ ते ३० सप्टेंबरदरम्यान देशव्यापी संपाची हाक दिली आहे. बँकिंग क्षेत्रात पाच दिवसांचा कामकाजाचा आठवडा लागू करणे ही प्रमुख

मागणी असून, इतर मागण्यांचाही त्यात समावेश आहे. या संघटनांच्या म्हणण्यानुसार, त्या बँकिंग क्षेत्रातील सुमारे ९० टक्के कर्मचाऱ्यांचे प्रतिनिधित्व करतात.

विशेष म्हणजे, २६ सप्टेंबरची शनिवारची सुट्टी आणि २७ सप्टेंबरचा रविवार यानंतर लगेच तीन दिवसांचा संप असल्याने शाखांमधील प्रत्यक्ष सेवा सलग पाच दिवस प्रभावित होण्याची शक्यता आहे. ३० सप्टेंबर हा बँकांचा सहामाही आर्थिक ताळेबंद पूर्ण करण्याचा दिवस असल्याने या संपाच्या वेळेबाबतही चिंता व्यक्त करण्यात आली आहे.

रिझर्व्ह बँकेने २७ सप्टेंबर रोजी बँक शाखा, कार्यालये, एटीएमशी संबंधित शाखा आणि चलन कोठारे सुरू ठेवण्यास मंजुरी दिली आहे. सरकारने बँक संघटनांना संप पुढे ढकलून चर्चेतून तोडगा काढण्याचे आवाहन केले आहे.

काश्मीरवर ओआयसीची दादागिरी? भारताचा थेट पलटवार; 'अंतर्गत विषयांवर बोलण्याचा अधिकार नाही'

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

जम्मू-काश्मीरच्या मुद्द्यावरून भारत आणि इस्लामी सहकार्य संघटना अर्थात ओआयसी यांच्यात पुन्हा एकदा शाब्दिक संघर्ष तीव्र झाला आहे. संयुक्त राष्ट्र महासभेच्या ८१व्या अधिवेशनाच्या पार्श्वभूमीवर २२ सप्टेंबर रोजी ओआयसीच्या जम्मू-काश्मीर संपर्क गटाची न्यूयॉर्क येथे बैठक झाली. या बैठकीनंतर ओआयसीने काश्मिरी जनतेच्या स्वयंनिर्णयाच्या अधिकाराला पाठिंबा देत काश्मीरचा मुद्दा आंतरराष्ट्रीय पातळीवर उपस्थित ठेवण्याची भूमिका मांडली.

ओआयसीच्या या भूमिकेवर भारताने बुधवारी, २३ सप्टेंबर रोजी तीव्र प्रतिक्रिया नोंदवत संघटनेच्या वक्तव्याला स्पष्टपणे फेटाळून लावले. भारताच्या परराष्ट्र मंत्रालयाने म्हटले की, भारताच्या अंतर्गत विषयांवर भाष्य करण्याचा ओआयसीला कोणताही अधिकार नाही. जम्मू-काश्मीर आणि लडाख हे भारताचे अविभाज्य भाग असल्याचे स्पष्ट करत, राजकीय हेतूने केलेल्या प्रचाराची कितीही पुनरावृत्ती झाली तरी ही वस्तुस्थिती बदलणार नाही, असे मंत्रालयाने ठणकावून सांगितले.

परराष्ट्र मंत्रालयाने ओआयसीच्या भूमिकेच्या विश्वासार्हतेवरही प्रश्न उपस्थित केला. अशा राजकीय हेतूने प्रेरित कथनांना वारंवार पाठिंबा देणे ही ओआयसीच्या विश्वासार्हतेबाबत गंभीर प्रश्न निर्माण करणारी बाब असल्याचे भारताने म्हटले आहे. भारताने ओआयसीला पाकिस्तानच्या भूमिकेकडे लक्ष देण्याचा सल्लाही दिला आहे.

विशेष म्हणजे, काश्मीरवर ओआयसीची भूमिका नवीन नाही. संघटना यापूर्वीही काश्मीरचा प्रश्न आंतरराष्ट्रीय पातळीवर उपस्थित करत आली आहे. मात्र भारत सातत्याने हा विषय देशाच्या अंतर्गत बाबींशी संबंधित असल्याचे सांगत ओआयसीच्या हस्तक्षेपाला विरोध करत आला आहे. त्यामुळे संयुक्त राष्ट्र महासभेच्या अधिवेशनाच्या पार्श्वभूमीवर काश्मीरवरून भारत आणि ओआयसीमधील राजनैतिक संघर्ष पुन्हा समोर आला आहे. एका बाजूला काश्मीरच्या प्रश्नावर आंतरराष्ट्रीय पातळीवर भूमिका मांडण्याचा ओआयसीचा प्रयत्न, तर दुसऱ्या बाजूला भारताचा सार्वभौमत्व आणि अंतर्गत विषयांवरील हस्तक्षेपाला ठाम विरोध, अशी या वादाची दोन परस्परविरोधी रूपे दिसत आहेत.

महायुतीत ईर्षा, इच्छुकांची गर्दी; महाविकास आघाडीकडून उमेदवार फिक्स...कुणाला लागणार लॉटरी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
कोल्हापूर : वृत्तसंस्था

पुणे शिक्षक मतदारसंघात यंदा कमालीची चुरस निर्माण झाली असून हा मतदारसंघ आमचा की तुमचा यावरुनच महायुतीत ईर्षा तयार झाल्याने इच्छुकांची गर्दी वाढली आहे. जवळपास सहाहून अधिक जणांनी या मतदारसंघात आधीच लंगोट लावून आखाड्यात उतरण्याची तयारी केल्याने कुणाला थांबवायचे आणि कुणाला उतरायचे याचे मोठे आव्हान सगळ्याच पक्षातील वरिष्ठांना पेलावे लागणार आहे. महाविकास आघाडीकडून काँग्रेसचे आमदार जयंत आसगावकर यांची उमेदवारी नक्की आहे.

पुणे शिक्षक मतदारसंघात गतवेळी काँग्रेसचे जयंत आसगावकर यांनी अपक्ष उमेदवार दत्तात्रय सावंत यांचा पराभव केला होता. तर भाजप-पुरस्कृत उमेदवार जितेंद्र पवार हे तिसऱ्या स्थानी गेले होते. मात्र, त्यानंतरच्या सहा वर्षांच्या काळात पुलाखालून बरेच पाणी वाहून गेले असून या मतदारसंघात स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी कौस्तुभ गावडे, अशोकराव माने शिक्षण समुहाचे अध्यक्ष विजयसिंह माने यांच्यापैकी एकाला मैदानात उतरवण्याची तयारी भाजपने केली आहे.

दुसरीकडे शिंदेसेनेनेही याच मतदारसंघावर दावा ठोकल्याने महायुतीत ट्विस्ट निर्माण झाले आहे. शिंदेसेनेने मंगेश चिवटे यांचा चेहरा समोर केला आहे. काँग्रेसकडून आमदार आसगावकर यांची उमेदवारी नक्की असून याच मतदारसंघातून एकदा गुलाल लागलेले माजी आमदार दत्तात्रय सावंत हे पुन्हा एकदा नशीब आजमवणार आहेत.

इच्छुक जास्त, महायुतीत पेच

उच्च व तंत्र शिक्षणमंत्री चंद्रकांत पाटील यांनी कौस्तुभ गावडे यांच्या पाठीमागे ताकद उभी केली आहे. मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या माध्यमातून विजयसिंह माने यांनीही या मतदारसंघात फिल्डिंग लावली आहे. दुसरीकडे शिंदेसेनेत मंगेश चिवटे व मंत्री उदय सामंत यांचे ओएसडी सचिन सानप यांनी उमेदवारीची मागणी केली आहे.

दृष्टीक्षेपात आकडेवारी

" मतदारसंघ : कोल्हापूर, सांगली, सातारा, पुणे, सोलापूर

" सध्यापर्यंत मतदार नोंदणी : ५३ हजार

" गतवेळी विजयी : काँग्रेस

" सध्या इच्छुकांची संख्या : ६

काँग्रेसकडून पुन्हा निवडणूक लढवणार आहे. त्याची तयारी सुरू केली आहे. - जयंत आसगावकर, आमदार, तथा इच्छुक उमेदवार.

भाजपच्या वरिष्ठांनी माझ्या उमेदवारीला होकार दिला असून भाजपकडून मला उमेदवारी नक्की मिळणार आहे. मी त्यादृष्टीने तयारी सुरू केली आहे. - कौस्तुभ गावडे, इच्छुक उमेदवार

या मतदारसंघात मी अनेक वर्षांपासून इच्छुक आहे. मुख्यमंत्री जो आदेश देतील त्याचे पालन करेन. भाजपला जागा सुटल्यास मलाच उमेदवारी मिळेल याची खात्री आहे.- विजयसिंह माने, इच्छुक उमेदवार.

कायदे शिक्षणावर बार कौन्सिलचे नियंत्रण कितपत? सर्वोच्च न्यायालयाचा थेट सवाल; अधिकारांची सर्वोच्च न्यायालयाकडून तपासणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

देशातील कायदे शिक्षणाच्या नियंत्रणावरून बार कौन्सिल ऑफ इंडियाच्या अधिकारांवरच आता सर्वोच्च न्यायालयात प्रश्नचिन्ह उपस्थित झाले आहे. कायदे शिक्षणाचे नियमन करण्याचा अधिकार बार कौन्सिल ऑफ इंडियाला कायद्याने कितपत दिला आहे, याची तपासणी करण्याचा निर्णय सर्वोच्च न्यायालयाने बुधवारी, २३ सप्टेंबर रोजी घेतला. त्यामुळे देशभरातील कायदा महाविद्यालये आणि विद्यापीठांच्या शैक्षणिक स्वायत्ततेच्या दृष्टीने ही सुनावणी महत्त्वाची ठरणार आहे.

भारताचे सरन्यायाधीश सूर्यकांत, न्यायमूर्ती जॉयमाल्या बागची आणि न्यायमूर्ती व्ही. मोहना यांच्या तीन सदस्यीय खंडपीठासमोर ही सुनावणी झाली. कायदे व्यवसायाचे नियमन करणारी संस्था म्हणून बार कौन्सिल ऑफ इंडिया कायदे शिक्षणाच्या क्षेत्रातील तज्ज्ञ संस्था कशी ठरू शकते, असा मूलभूत सवाल सरन्यायाधीशांनी उपस्थित केला. कायदे शिक्षणासाठी कायदेतज्ज्ञ, प्राध्यापक आणि शैक्षणिक क्षेत्रातील तज्ज्ञ अधिक योग्य ठरू शकतात, असेही न्यायालयाने नमूद

केले.

न्यायालयाच्या निरीक्षणानुसार, बार कौन्सिल अभ्यासक्रमाचा कालावधी चार किंवा पाच वर्षांचा असावा, यासारख्या सर्वसाधारण मार्गदर्शक सूचना निश्चित करू शकते; मात्र कायदे शिक्षणाच्या प्रत्येक शैक्षणिक बाबीवर नियंत्रण ठेवण्याचा अधिकार तिला आहे का, हा आता तपासाचा मुख्य मुद्दा आहे.

या प्रकरणात बार कौन्सिलशी संबंधित संस्था आणि कायदे महाविद्यालयांच्या व्यवस्थापनावरही प्रश्न उपस्थित करण्यात आले आहेत. याचिकाकर्त्यांच्या वकिलांनी नियामक संस्थेनेच शिक्षण संस्था चालवणे हितसंबंधांच्या संघर्षाचा मुद्दा निर्माण करू शकतो, असा युक्तिवाद केला. बार कौन्सिलच्या वतीने या आरोपांना उत्तर देण्यात आले असून, काही नियमांमध्ये बदल करण्यात आल्याची माहिती न्यायालयाला देण्यात आली.

सर्वोच्च न्यायालयाने बार कौन्सिल ऑफ इंडियाला नोटीस बजावत उत्तर मागितले आहे. त्यामुळे आता प्रश्न केवळ एका संस्थेच्या अधिकारांचा राहिलेला नाही; देशातील कायदे शिक्षणाचे नियमन नेमके कोणत्या चौकटीत आणि कोणाच्या तज्ज्ञतेच्या आधारावर व्हावे, यावर सर्वोच्च न्यायालयाची भूमिका महत्त्वाची ठरणार आहे.

'विकासाच्या दाव्यां'ना संयुक्त राष्ट्रांचा आरसा; भारतातील ५ कोटी विद्यार्थ्यांना शाळेत स्वच्छतागृह सुविधेचा अभाव!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली : वृत्तसंस्था

भारताच्या शाळांमध्ये मूलभूत सुविधा उपलब्ध करून दिल्याच्या सरकारी दाव्यांसमोर संयुक्त राष्ट्रांच्या नव्या अहवालाने गंभीर प्रश्न उभे केले आहेत. जागतिक आरोग्य संघटना आणि संयुक्त राष्ट्र बाल निधीच्या संयुक्त निरीक्षण कार्यक्रमाने प्रसिद्ध केलेल्या २०१५ ते २०२५ या कालावधीतील अहवालानुसार, २०२५ मध्ये भारतातील तब्बल ५ कोटी शालेय मुलांना शाळेत मूलभूत स्वच्छता सुविधा उपलब्ध नव्हती. जगभरात अशा सुविधेपासून वंचित असलेल्या २४.४ कोटी मुलांमध्ये भारताचा वाटा सर्वाधिक असल्याचे अहवालातील आकडेवारी दर्शवते.

भारतापेक्षा नायजेरियात ३.४ कोटी, इथिओपियात २.६ कोटी, काँगो प्रजासत्ताकात १.१ कोटी आणि इंडोनेशियात ८० लाख मुलांना शाळेत स्वच्छता सुविधेचा अभाव असल्याचे आकडे सांगतात. म्हणजेच जगातील सर्वाधिक लोकसंख्या असलेल्या भारतात शाळेतील स्वच्छताव्यवस्थेचा प्रश्न अजूनही मोठ्या प्रमाणावर कायम आहे.

येथे सरकारच्या 'उपलब्धी'च्या दाव्यांची कसोटी लागते. शाळांमध्ये स्वच्छतागृहे उभारणे, स्वच्छ भारत अभियान आणि मुलींसाठी स्वतंत्र स्वच्छतागृहांच्या घोषणा यांचा मोठ्या प्रमाणावर प्रचार झाला. मात्र इमारत उभी राहणे आणि ती सुविधा प्रत्यक्ष वापरण्यायोग्य असणे यात मोठा फरक आहे. संयुक्त राष्ट्रांच्या निकषानुसार मूलभूत स्वच्छता सुविधा म्हणजे सुधारित, स्वतंत्र

आणि वापरण्यायोग्य स्वच्छतागृह सुविधा. २०२५ मध्ये जगातील ७७ टक्के शाळांमध्येच ही मूलभूत सुविधा होती. आणखी गंभीर बाब म्हणजे २०३० पर्यंत सर्व शाळांना मूलभूत स्वच्छता सुविधा देण्याचे शाश्वत विकास उद्दिष्ट गाठण्यासाठी सध्याच्या प्रगतीचा वेग तब्बल पाचपट वाढवावा लागणार असल्याचे अहवाल स्पष्ट करतो. सध्याचा वेग कायम राहिल्यास २०३० मध्येही जगातील सुमारे ३६.४ कोटी मुलांना शाळेत मूलभूत स्वच्छता सुविधा मिळणार नाही. म्हणून प्रश्न केवळ शौचालयांची संख्या किती, हा नाही; प्रश्न त्या सुविधा प्रत्यक्षात वापरण्यायोग्य आहेत का, पाणी उपलब्ध आहे का आणि मुलांना सुरक्षित व सन्मानजनक वातावरण मिळते का, हा आहे. सरकारच्या प्रसिद्धीतील आकडे आणि संयुक्त राष्ट्रांच्या स्वतंत्र निरीक्षणातील वास्तव यामध्ये फरक असेल, तर पारदर्शकता आवश्यक ठरते. 'विकास'ाच्या जाहिरातींपेक्षा शाळेतील मुलांच्या प्रत्यक्ष अनुभवाला महत्त्व देण्याची वेळ आली आहे.